

Hovedrapport fra storsamlingene i mars og april 2016 for «Kirken i Stavanger mot 2020»

1. Sammendrag

I mars og april 2016 deltok 150 personer (ca 100 ansatte og 50 menighetsrådsrepresentanter) i samtaler omkring situasjonen for kirken i Stavanger og oppstarten av prosjektet «Kirken i Stavanger mot 2020».

I hovedrapportens første del oppsummeres funnene i 19 punkter. Disse punktene baserer seg på 140 innleverte svar på et samtaleskjema i forkant av samlingen, og skriftlige referater fra gruppearbeidene på samlingene. Hovedrapportens andre og tredje del består av alt grunnlagsmaterialet fra samlingene. De 19 punktene er drøftet i styringsgruppa. De blir presentert i prioritert rekkefølge. Styringsgruppa presiserer at funnene ikke skal strekkes for langt, men danne grunnlag for videre samtaler.

1. Høy grad av kriseforståelse!
2. Kirken er lite relevant for folk flest!
3. Kirken jobber ikke riktig for å styrke kristen tro blant folk flest!
4. Bør kirkemedlemmer som ikke oppsøker kirken aktivt lyttes mer til?
5. «Ikke bare folkekirke»
6. Stor enighet om usikker eller svekket økonomi
7. Kirken må være både lokal og regional!
8. Ressursbruken må bli mer utadrettet og bevisst
9. Organisasjonskulturen er utfordrende
10. Medlemstall er viktig, dåp og konfirmasjon står sterkt
11. Gudstjenester er et komplisert tema.
12. Gudstjenester er viktig!
13. Ungdomsarbeid må samarbeides om!
14. Administrative oppgaver er ressurskrevende
15. Usikkerhet om menighetsrådenes muligheter til lokale initiativ
16. Prosjektet må ta hensyn til kommunesammenslåing og en selvstendig kirke
17. Både endringsvilje og endringstretthet
18. Forholdet mellom menighet, fellesråd og bispedømmeråd må være tett!
19. Man er selvsagt ikke enige om alt!

En kortrapport som styringsgruppa jobber fram, sendes alle menighetsråd og staber. Styringsgruppa ber om skriftlig referat fra samtaler slik at disse kan tas med i arbeidet videre.

2. Orientering om samlingene

17.mars og 12.-14.april arrangerte 2020-prosjektet samling for noen av de sentrale aktørene i prosjektets innledende fase. Kvelden 17.mars møttes MR-leder, nestleder og FR-representant, daglig leder og sogneprester/kapellaner. Andre ansatte i menighetene og på kirkevergekontoret møttes på tilsvarende samling én av dagene 12.-14.april. Disse gruppene tilsvarte de som ble invitert til en første samling omkring «Kirken i Stavanger mot 2020» for ett år siden, da bl.a. prosjektlederen for et liknende prosjekt på Vesterbro i København var med.

Oppslutning

Oppslutningen må sies å være meget god. Ca 90% av de inviterte til første samling deltok. Mens ca 85% av alle ansatte med 75% stilling eller mer samt enkelte lokalt menighetsansatte og flere med mindre deltidsstillinger stilte. Ca 95% av de frammøtte hadde også sendt inn spørreskjema. Med andre ord har nesten alle som ble invitert inn i dialogen om prosjektet i denne fasen, benyttet seg av muligheten, noe som er svært positivt og viktig!

Samlingenes mål

Det var seks hovedmål for samlingene:

1. Presentere prosjektets grunnlagsdokument og nøkkelbegrep: Kriseforståelse, relevans, organisasjonskultur og ressursallokering.
2. Informere nøkkelpersoner som kan lede prosessen i egen menighet og eget menighetsråd.
3. Etablere tillit og relasjon mellom prosjektet og menighetsråd/ansatte for å sikre dialog, engasjement og involvering.
4. Hente inn informasjon til prosjektet om opplevelsen av nåsituasjonen og framtidsutsiktene.
5. Etablere samtaler der alle kommer til orde omkring kriseforståelse og endringsbehov.
6. Etablere møtepunkt på tvers av menighetsgrenser og faggrupper.

Samlingenes innhold

Samlingene hadde fire deler.

1. 20 minutter innledning om iverksettelsen av prosjektet og «spilleregler» for gruppearbeidet. Denne bolken ble utvidet på ansattesamlingene med en bolk om organisasjonskultur og det å jobbe i en organisasjon i endring.
2. 60 minutter i grupper på 4-5 personer, sammensatt slik at alle møtte folk fra andre menigheter og faggrupper. Alle fikk utlevert sine svar på spørreskjema, og skulle så skulle prioritere svarene sine. Etter å ha presentert disse for gruppa, skulle gruppa sammen diskutere seg fram til hva som var de tre viktigste momentene som 2020 bør jobbe med, og begrunne valget. I tillegg skulle gruppa prioritere 2 momenter som de mente var viktig, men som spørreskjemaet ikke hadde fanget opp. Svarene ble innlevert skriftlig.
3. 15 minutter presentasjon av nøkkelbegrepene relevans, organisasjonskultur og ressursallokering.
4. 30-45 minutter gruppearbeid i delvis nye grupper med drøfting av ett av de tre begrepene, samt en kort runde på hvordan en selv kan jobbe videre med 2020 lokalt i denne fasen.

Samlingen ble avsluttet med en svært kort skissering av veien videre. På ansattesamlingene ble også styringsgruppen presentert.

3. Funnene

I etterkant av samlingen er følgende systematisert:

- 140 svar på spørreskjemaene (70 fra samlingen for MR-leder, nestleder, FR-representant, DL og sokneprest/kapellan og 70 fra øvrige fellesrådsansatte)
- 28 referater fra 4- og 5-mannsgruppene der en har prioritert og kommentert hva som oppleves som viktigst mht. spørreskjemaene og utelatte momenter.
- 23 referater fra 4- og 5-mannsgrupper med stikkord og kommentarer knyttet til ordene relevans, organisasjonskultur og ressursallokering.

Alt materiale er tilgjengelig digitalt, slik at styringsgruppa, FR og andre som ønsker det selv kan se resultatene.

Det skal presiseres at spørsmålene i spørreskjemaet som dannet utgangspunkt for samlingen var stilt ut fra et mønster. En søkte å få fram hvordan man vurderer betydningen eller alvorlighetsgraden i forhold til en rekke momenter, og å gi en vurdering av nåsituasjonen / hvordan momentene arbeides med i dag, samt en vurdering av hvorvidt det er en risiko for at situasjonen forverres i årene framover. Det var orientert innledningsvis om at spørsmålene handlet om å vurdere en oppfatning av en krise i kirken i Stavanger, og at spørsmålene i den forstand var ledende.

Her følger styringsgruppas konstatering av resultatene som danner utgangspunkt for utarbeidelsen av kortrapporten, og fellesrådets videre arbeid.

Det er systematisert i 19 punkter, i prioritert rekkefølge:

1. Høy grad av kriseforståelse!

Svarene avdekker en høy grad av kriseforståelse. Generelt krysses det av for at de fleste enkeltmomentene i spørreskjemaene er viktige og alvorlige for kirken. Deretter krysses det av for at en kun i middels grad synes kirken arbeider riktig med problemstillingene. Til slutt krysses det av for at en opplever en høy risiko for forverring av situasjonen i årene framover. Selv om spørsmålene har en ledende karakter, er utslaget sterkere og mer alvorlig enn hva en kanskje skulle forvente?

2. Kirken er lite relevant for folk flest!

Kirkens relevans er spørsmålet som flest grupper trekker fram som viktigst og alvorligst. Refleksjonene handler langt på vei om at kirken i Stavanger, med noen unntak, kommuniserer for dårlig og treffer for få. Kommentarene avdekker en stor grad av enighet om at kirken har et stort forbedringspotensial, og at det sees mange muligheter. En del av kommentarene reflekterer over hva som menes med relevans. Ord som livsnær, ærlig, aktuell, sårbar, fokusert om folks liv, Jesus og de hellige handlinger går igjen. Et spørsmål som gjentas er hvorvidt det er selve innholdet som ikke oppleves relevant, eller om det i vel så stor grad handler om en «markedsføringskrise»? Mest frustrasjon i kommentarene knyttes til gudstjenestene, «stammespråket» og byråkrati som hindrer utadrettet arbeid.

Det er interessant at deltakerne på ansattensamlingene er de mest negative til hvorvidt det jobbe nok og riktig i dag, mht. påstanden «Flere av kirkens ressurser må brukes på å styrke kirkens tilstedeværelse og relevans i folk flest sine liv!»

3. Kirken jobber ikke riktig for å styrke kristen tro blant folk flest!

Dette temaet er blant de som er høyest prioritert i gruppearbeidet. Det kommer fram en uenighet om hvorvidt det er folks (manglende) tro eller kirkens måte å forholde seg til folks (faktiske) tro, som er problemet. Det er bred enighet om at en risikerer en ytterligere

svekkelse av kristen tro blant folk flest i årene framover, men det viktigste funnet er kanskje at mange svarer at kirken kun i liten eller middels grad jobber på riktig måte mht å «styrke kristen tro blant folk flest». (Under 20% gir score fra 6 til 8). Deltakerne på ansattensamlingen er igjen mest kritisk. Over 30% svarer 1-3!

4. Bør kirkemedlemmer som ikke oppsøker kirken aktivt lyttes mer til?

Dette spørsmålet avdekket stor grad av uenighet. Det kan tolkes som at spørsmålet var for uklart. Men ut fra kommentarfeltet og det at svært få har prioritert dette punktet i gruppearbeidet, er svarene like fullt interessante. Samtalene som 2020-prosjektet tok utgangspunkt i før prosjektoppstarten, knyttet relevansbegrepet tett til behovet for å lytte til de som i liten grad oppsøker kirken. Mye av grunnlaget for prosessen på Vesterbro, som ble presentert for svært mange av de som har deltatt på samlingene, handler om å lytte til de som ikke oppsøker kirken aktivt. Det er dermed påfallende i hvor liten grad det i svarene uttrykkes ønske om å lytte mer til denne gruppen. Kan svarene ha med etterlysningen av et større fokus på «det aktive trosfellesskapet» i spørreskjemaet å gjøre? (Se pkt. 5)

5. «Ikke bare folkekirke»

Blant temaene som etterlyses i spørreskjemaet er et ønsket fokus på kirken som åndelig hjem for de som ønsker et aktivt tros- og menighetsliv. Spørreskjemaets fokus på «folk flest» må ikke gå på bekostning av å jobbe for å være relevante menigheter for de som virkelig ønsker et tett og sterkt menighetsfellesskap! Svært mange, særlig blant eldre ungdommer og unge voksne, trekkes til frimenigheter og andre menighetsfellesskap. Kanskje bl.a. fordi de opplever de vanlige menighetene for mindre relevante og utydelige? Noen vil kanskje spørre om de åpne fellesskapene våre som skal nå «alle» står i fare for å bli så uforpliktende at de blir irrelevante for de som etterspør et sterkt, åndelig fellesskap?

6. Stor enighet om usikker eller svekket økonomi

Usikre økonomiske tider for kirken trekkes fram som svært viktig fra gruppearbeidene. Usikkerheten gjelder hvordan økonomien vil bli etter et tydeligere skille mellom stat og kirken og ny organisasjonsmodell. Noen ser også dystert på utsiktene til vekst i fellesrådsøkonomien, særlig med tanke på ønsket om flere og nye stillinger. Usikkerheten om hvorvidt det jobbes godt nok med dette i kirken i dag er stor. Mange ser sammenhengen mellom dette spørsmålet og temaene knyttet til behovet for ressursallokering, og da særlig samarbeid på tvers av menighetsgrenser. Fokus på givertjeneste og egenfinansiering trekkes også fram.

7. Kirken må være både lokal og regional!

Det er bred enighet om at ressurser bør frigis ved at mer av kirkens virksomhet foregår på tvers av dagens menighetsgrenser, og at dette må jobbes bedre med framover. Samtidig understrekes det igjen og igjen at kirke handler om å bygge relasjoner og at det gjøres best lokalt. Samlingene sender sterke signaler om at en er imot sammenslåinger som kan medføre nedlagte kirker, stengte kirkedører eller mindre lokal aktivitet, særlig for barn og eldre som er lite mobile.

Mange ønsker for øvrig en helt annen grad av samarbeid stabene, menighetene og kirkene i mellom enn i dag. Mange er opptatt av å la den enkelte menighet renyrke det man opplever som viktigst i lokalmiljøet, og at dette vil variere fra sted til sted. Slik kan nabomenigheter heller supplere hverandre enn å arrangere tilsvarende tiltak. Mange mener menighetsgrensene er utdaterte og uviktige. Også menighetsbegrepet problematiseres. Flere er opptatt av at små menighetsstaber er sårbare. Flere etterlyser sammenslåing av menigheter og staber som et eget punkt i spørreskjemaet, og mener tiden er overmodent for

dette. Andre er svært opptatt av at ressursene i deres menighet er små, og er redde for å måtte dele disse med nabomenigheten.

8. Ressursbruken må bli mer utadrettet og bevisst

Svarene fra spørreskjemaet vitner om behov for endringer innenfor dagens økonomiske rammer. Da må ressursene som kirken disponerer; ansatte, bygg og økonomi sees på. Skal noe prioriteres opp, må annet prioriteres ned, løses på mindre ressurskrevende måter, eller ved mer frivillighet eller økt selvfinansiering. Kommentarene kretser særlig omkring ønsker om mer utadrettet virksomhet og mer samarbeid på tvers av menighetsgrenser. Samtidig advarer noen innstendig om sammenslåinger av menigheter og frykt for flytting av arbeidsplasser. Betydningen av frivillige medarbeidere understrekes.

9. Organisasjonskulturen er utfordrende

Introduksjonen av temaet organisasjonskultur førte til mange innspill og høyt engasjement, særlig på ansattesamlingene. Dette er helt fundamentalt mht. mulighetene for å skape endringer i en så kompleks organisasjon som kirken.

Særlig belyst ble tematikk som hvorvidt en kan snakke åpent og ærlig om utfordringer i menigheten, kulturen for omkamper etter at beslutninger er tatt, arbeidskulturen generelt mht. å ha fokus «utover eller innover», forskjellen mellom formell makt og reell makt innad i menigheten, samarbeidsforhold på tvers av menighetene og forholdet mellom de tre aktørene menighetsråd, fellelsråd og bispedømmeråd.

10. Medlemstall er viktig, dåp og konfirmasjon står sterkt

Svarene avdekker stor, og stor bekymring for videre utviklingen av medlems- dåps- og konfirmasjonstallene. Kun i underkant av 40% svarer 6-8, og synes altså det jobbes på en god måte med å snu den nedadgående trenden mht. dåp og konfirmasjon i dag. Mange som svarer positivt viser til dåpsaksjonen i bispedømmet. Enda færre; under 25% synes det jobbes på en god måte mht. å opprettholde medlemstallene! At de fleste som svarer er ansatte som står midt oppi dette arbeidet er ytterligere alvorlig. Det skal legges til at en del kommenterer at tallene ikke er nedadgående i sin egen menighet, og at svaret som gis er på en generell oppfatning av situasjonen for kirken i Stavanger i sin helhet.

11. Gudstjenester er et komplisert tema.

«I hvilken grad jobbes det med å få flere til å gå på søndagens gudstjenester»? På dette spørsmålet er spredningen i svarene størst; noenlunde likt fordelt fra 2 til 6. Det kan være et tegn på at spørsmålet er for utydlig, men mht. kommentarene fra enkeltpersoner og gruppearbeid bekreftes inntrykket av at mange er usikre og uenige om hvordan gudstjenesten skal arbeides med og fremstå. Det kan handle om forholdet mellom frivillige og ansatte, mellom «kjernetroppene» og folkekirkemenighet, og ikke minst om liturgiske uttrykk og opplevelsen av relevans.

12. Gudstjenester er viktig!

Det er påfallende stor enighet om at søndagens gudstjenester er viktige for kirkens og menighetenes framtid. Dette kan være noe overraskende, da mange i kommentarfeltene har etterlyst et større fokus på gudstjenester og aktiviteter på andre tidspunkt enn søndagen. Det kan derimot se ut til at vektleggingen av gudstjenester ikke handler om tidspunkt, men om betydningen av gudstjenester og hellige handlinger i det hele tatt. Samtaleskjemaet bekrefter at kirkens og menighetens liv nok langt på vei måles på gudstjenesten. Tanken om gudstjenesten som «menighetens pulsslag» kan kanskje sies å stå sterkt?

13. Ungdomsarbeid må samarbeides om!

16-30-åringene er nesten helt usynlig i våre menigheter. Det etterlyses et fokus på disse både i kommentarene til spørsmål om relevans, gudstjenester og samarbeid på tvers av menigheter. Det er også et tema som går igjen i spørsmålet om hvilke temaer som er utelatt fra spørreskjemaet. Det kommuniseres gjennomgående at i det eldre ungdomsarbeidet er den enkelte menighet for liten til å satse alene!

14. Administrative oppgaver er ressurskrevende

En del frustreres over det de opplever som unødvendig byråkrati, andre konstaterer at kirkene er lagt opp til et stort fokus på kontorvirksomhet. I kommentarfeltene dreier dette seg delvis om arbeidsformer i menighetsråd, og delvis om hvor ansatte i fagstillingene har sitt fokus. Samtidig kommenterer mange betydningen av at administrative oppgaver må løses på gode måter. Svarene avdekker at mange tenker kirken risikerer å svekkes om det ikke jobbes for å friggi ressurser ved å kutte i administrative oppgaver, og at dette dermed bør sees nærmere på.

15. Usikkerhet om menighetsrådenes muligheter til lokale initiativ

Svarene avdekker at mange av de som representerer menighetsrådene ønsker større mulighet til påvirkning og styring enn de har i dag. Bildet er dog ikke entydig, og mange kommenterer at det i realiteten er en stor grad av påvirknings- og styringsmuligheter om denne bare benyttes. Men svarene åpenbarer at for dette prosjektets del blir dialogen med menighetsrådene, og rådenes muligheter til å spille inn forslag til prosjektet helt avgjørende!

16. Prosjektet må ta hensyn til kommunesammenslåing og en selvstendig kirke

Det skjer store omveltninger i kirken i forbindelse med løsrivelsen fra staten. Mye er usikkert mht. økonomi og annet. Kommunesammenslåinger får også direkte konsekvenser for kirken, da Fellesrådet alltid vil være identisk med menighetene i kommunen. Bispedømmet har en tøff økonomisk situasjon for tiden. Disse store omveltningene som vil komme de neste årene utgjør noe av grunnlaget for 2020-prosjektet. Det er helt avgjørende at beslutninger som tas i prosjektet tar høyde for de ulike scenariene mht. omveltningene som kommer. Poenget er at prosjektet skal forberede og gjøre kirken i Stavanger i stand til å treffe gode beslutninger idet det kreves og tidsfristene kanskje blir korte.

17. Både endringsvilje og endringstretthet

Samlingene bar preg av høyt engasjement og mye endringsvilje. Kommentarene til spørreskjemaet vitner derimot også om at man er trøtt av endringsprosesser. Gudstjenestereformen og høringer om det ene og det andre oppleves for mange som energi- og ressurstappende. Det advares om å bruke tid på noe som man risikerer å se lite nytte av.

18. Forholdet mellom menighet, fellesråd og bispedømmeråd må være tett!

Fellesrådet er prosjekteier. Bispedømmet støtter prosjektet, og et flertall av menighetsrådene har vært positive til iverksettelsen. Men det er i prinsippet kun Fellesrådets ansvarsområder som det kan gjøres beslutninger om. Det vil dreie seg mest om ressursfordelinger. Men prosjektet sikter å se dette i lys av hele kirkens virksomhet, og da har menighetsrådene betydelig selvstendig myndighet. Prosjektet må derfor ha en tett dialog med menighetsrådene underveis. Det må også samarbeides tett med bispedømmerådet.

19. Man er selvsagt ikke enige om alt!

Det er selvsagt et betydelig mindretall som har svart motsatt av trendene som her konkluderes med. Disse skal også lyttes til. Det ville vært svært urovekkende om det var 100% enighet om hvordan kirken i Stavanger fremstår, og skal utvikles.

4. Veien videre

Mai: Kortrapporten og hovedrapporten distribueres til menighetsråd, fellesråd og staber, ved publisering på prosjektets hjemmeside.

Mai-september: Kommentarer til rapporten, ideer og innspill mottas.

Mai: Organisasjonskultur-samlinger gjennomføres.

17.juni: Fellesrådet drøfter foreløpig skisse til prosjektvisjon og prosjektmål.

September 2016: Fellesrådet vedtar prosjektvisjon og prosjektmål.

Oktober 2016: Delmål og delprosjekter systematiseres og iverksettes. Ressursgrupper nedsettes.

Oktober 2016-juni 2017: Tiltaksfase.

15.-17.november 2016: Storsamlinger for menighetsråd og staber.

Januar 2017: Prosjektet presenteres utad på ulike arrangementer.

August-Oktober 2017: Delprosjekter evalueres og korrigeres.

November-Desember 2017: Prosjektet evalueres og plan for 2018-2020 legges.